

Verslag: **Informatieavond nieuw bestemmingsplan Vossenbergr – Windenergie op Vossenbergr**

Datum: **donderdag 11 juni 2009**

Opening en inleiding

De heer Remmert Slagter opent de informatieavond over windenergie op Vossenbergr en heet de aanwezigen van harte welkom. Deze avond is een vervolg op de inloopavond over windenergie in de Moerse Hoeve op 21 oktober 2008. Op 3 november 2008 is de intentieovereenkomst over windenergie getekend. De gemeente Tilburg wil de mogelijkheden van windenergie onderzoeken in samenspraak met betrokkenen. De gebruikelijke procedures zullen hiervoor gevolgd worden. Het bestemmingsplan voor het bedrijventerrein Vossenbergr is aan actualisatie toe. Het nieuwe in voorbereiding zijnde bestemmingsplan wordt tijdens deze informatieavond onder de aandacht gebracht. De heer Slagter laat op een plattegrond zien om welk gebied het gaat. Het plangebied van het nieuwe bestemmingsplan wordt begrensd door het Wilhelminakanaal, de Gesworenhoekseweg, de Dongenseweg en de Burgemeester Letschertweg.

Welkom

De heer Peter Struik, directeur van Fuji, heet alle aanwezigen hartelijk welkom bij Fuji. Fuji is vanavond gastheer en ondersteunend aan de gemeente Tilburg en tevens een warm voorstander van het windenergieproject. Fuji is sinds 1982 in Tilburg gevestigd en heeft op dit moment ca. 1.000 mensen in dienst. Fuji heeft een grondoppervlak van 66 ha; dit is een aanzienlijk deel van industrieterrein Vossenbergr. Op dit gebied wil Fuji windturbines plaatsen. Fuji is koploper in effectief energiegebruik en duurzaamheid en een van de eerste bedrijven in Nederland met een ISO 14000 certificaat, een milieutechnisch keurmerk. Ook loopt Fuji voorop met allerlei nieuwe technologieën en technieken om schoon te produceren, bijvoorbeeld door de membraan bio-reactor. Fuji produceert fotopapier en heeft daarnaast twee lijnen voor de productie van offsetplaten voor de drukindustrie. Dit zijn grote installaties die veel energie gebruiken. De keuze voor het opwekken van duurzame energie is gebaseerd op drie punten: Fuji wil verantwoord met onze planeet aarde omgaan, de klanten vragen steeds meer naar duurzame producten, en Fuji wil de energiekosten onder controle houden.

Fuji beschikt over een Research en Development centrum waarin aan nieuwe, met name duurzame, producten wordt gewerkt. De heer Struik noemt als voorbeeld een membraan om CO2 af te vangen, membranen die zogenaamde 'blue energie' kunnen creëren door elektronenuitwisseling op plaatsen waar zout en zoet water bij elkaar komt. Dit zijn projecten voor de langere termijn. Fuji is een voorstander van duurzaam produceren wat in de slogan tot uiting wordt gebracht met de woorden: 'innovatief en duurzaam'.

In deze bijeenkomst wordt aan de aanwezigen zoveel mogelijk informatie over het duurzaam opwekken van energie gegeven. Vragen zijn welkom en zullen zo goed mogelijk beantwoord worden.

Alternatieve energie

Wethouder Marieke Moorman dankt de heer Peter Struik voor zijn uitleg en voor de gastvrijheid. Fuji en de gemeente Tilburg trekken het windenergieproject samen en het is prettig op de locatie te zijn waar de windturbines mogelijk geplaatst gaan worden.

Wethouder Moorman heet namens de gemeente de aanwezigen welkom. Zij is wethouder van milieu van de gemeente Tilburg en is daar trots op, met name omdat Tilburg de duurzaamste gemeente van Nederland is. De ambitie van duurzaamste gemeente wil Tilburg vasthouden, vooral in het belang van de generaties die na ons komen. Zij legt uit waarom zij windenergie zo belangrijk vindt en plaatst dit in de bredere context van het beleid van de gemeente Tilburg. Begin 2009 heeft de gemeenteraad het klimaatprogramma vastgesteld. Veel partners in de stad willen hieraan meewerken en hebben het programma ondertekend. De centrale ambitie is dat Tilburg in 2045 klimaatneutraal wil zijn. Dat betekent dat de energie die gebruikt wordt duurzaam opgewekt moet zijn. Klimaatneutraliteit kan op tweeërlei wijze bereikt worden, enerzijds door energiebesparing en anderzijds door op duurzame wijze energie te produceren door gebruik te maken van water, zon, wind, etc.

De twee hoofdredenen voor het gebruik van duurzame energie zijn de vermindering van CO₂- uitstoot en het streven minder afhankelijk te zijn van buitenlandse energieproductie, wat tevens een stabielere energieprijz tot gevolg zal hebben. De gemeente Tilburg kan dit niet alleen bereiken en is blij met initiatieven als dit van Fuji. Een van de belangrijke bronnen om duurzame energie op te wekken is windenergie. Windenergie is op dit moment buitengewoon interessant omdat een windmolen heel veel energie kan leveren. Een voordeel van windmolens is dat ze na gebruik weer redelijk eenvoudig te demonteren en verwijderen zijn. Wethouder Moorman wil – naast de vele voordelen – ook een nadeel noemen: windmolens zijn duidelijk zichtbaar. Het is een kwestie van smaak maar het grootse bezwaar is vaak gelegen in de mogelijke horizonvervuiling.

De gemeente Tilburg is reeds jaren bezig met plannen voor windenergie. De plannen voor plaatsing van windmolens langs de A58 en rondom het terrein van De Spider zijn met name om natuurtechnische redenen afgewezen. Een industrieterrein is een prima locatie voor de plaatsing van windmolens omdat de opwekking van windenergie immers als industriële activiteit gezien kan worden. De gemeente Tilburg is blij met het initiatief van Fuji tot de plaatsing van windmolens op industrieterrein Vossenbergh. Wethouder Moorman hoopt dat dit initiatief door andere bedrijven gevolgd zal worden zodat op meerdere locaties binnen Vossenbergh windturbines geplaatst kunnen worden. Vanavond zullen de aanwezigen geïnformeerd worden over de huidige voornemens en de consequenties die dit heeft voor het nieuwe bestemmingsplan. Zij verneemt graag vragen en opmerkingen hierover van de aanwezigen.

Bestemmingsplan

De heer Remmert Slagter legt uit dat de gemeente de instantie is die in het nieuwe bestemmingsplan de basis legt voor mogelijkheid om de windturbines te realiseren. Hij laat de plattegrond zien waarop het bedoelde gebied van de windturbines aangegeven staat en wat is opgenomen in het nu in voorbereiding zijnde nieuwe bestemmingsplan. Op het bedrijventerrein is een palletbedrijf gevestigd dat toestemming krijgt voor een uitbreiding in wat nu een groen/bosgebied is. Ter compensatie van het verlies van dit groen/bosgebied is een klein gebied naast de noordwesttangent betrokken bij dit bestemmingsplan, wat als natuur zal worden ingericht.

In het nieuwe bestemmingsplan voor het bedrijventerrein Vossenbergh wordt de actuele situatie vastgelegd en wordt de mogelijkheid voor windturbines ingepast met een maximum van 15 megawatt. Dit betekent dat vijf windturbines geplaatst kunnen worden op het Fuji-terrein. Omdat de 15 megawatt niet helemaal gevuld wordt met de vijf windturbines op het Fuji-terrein is er een mogelijkheid om op een andere plek nog maximaal 4 windmolens te plaatsen. De genoemde grens van 15 megawatt komt voort uit de MER; als het totale vermogen 15 megawatt of meer wordt moet een Milieu Effect Rapportage opgesteld worden.

Het getoonde bestemmingsplan is het eerste concept waarop nog wijzigingen mogelijk zijn. De eerste stap in de procedure is burgerparticipatie en die wordt nu door middel van deze informatieavond geboden. De betrokkenen kunnen meedenken en hun wensen,

ideeën en bevindingen zullen in het traject meegewogen worden. Hierna volgt het ontwerp bestemmingsplan dat na de zomer gedurende 6 weken ter visie wordt gelegd voor zienswijzen. Vervolgens kan in de raadscommissie Fysiek vergadering nog worden ingesproken ter voorbereiding op de vergadering van de gemeenteraad waarin het bestemmingsplan met de afdoening van die zienswijzen wordt vastgesteld. Na die vaststelling volgt nog de publicatie van het bestemmingsplan en de mogelijkheid tot het indienen van beroep gedurende een termijn van 6 weken. Na deze periode treedt het plan in werking tenzij een voorlopige voorziening is getroffen. Eventuele beroepen worden door de Raad van State behandeld waarna het bestemmingsplan onherroepelijk is.

Windturbines

De heer Jaap Bosch van Evelop legt uit dat het niet om windmolens gaat, maar om windturbines. Evelop is door Fuji gevraagd om windturbines op het terrein te plaatsen. Hij laat een foto zien waarin de vijf windturbines zijn geprojecteerd. Fuji wil duurzamer werken door op eigen terrein stroom op te wekken. Fuji wil echter geen elektriciteitsbedrijf worden, wil alleen stroom kopen van het bedrijf dat de turbines plaatst en exploiteert. Evelop wordt dus een stroomproducent op het terrein van Fuji. Uniek in dit project is dat alle door de vijf turbines opgewekte stroom aan Fuji geleverd wordt; niets hoeft naar het openbare net.

Eén windturbine zal een hoeveelheid stroom leveren die voldoende is voor meer dan 1.000 huishoudens. Evelop heeft onderzocht hoeveel windturbines geplaatst kunnen worden zonder dat dit teveel impact heeft voor de omwonenden, vogels, vleermuizen en andere dieren. Ook is rekening gehouden met de aanvliegroutes van het vliegveld Gilze-Rijen en de straalpaden van de zendmast in Loon op Zand. Alle risico's zijn in kaart gebracht om de veiligheid te waarborgen. Als laatste noemt de heer Bosch dat het project uiteraard rendabel moet zijn voor Evelop.

Drie van de vijf turbines komen langs de Dongenseweg. Deze hebben een tiphoogte van 140 meter. De twee turbines midden op het terrein (meer richting Reeshof) hebben een tiphoogte van 125 meter. Deze keuze heeft vooral te maken met de aanvliegroute van vliegveld Gilze-Rijen.

De turbines zullen ca. 24.000.000 kilowattuur produceren. Dit komt overeen met het stroomverbruik van 6.000 huishoudens uitgaande van een gemiddeld verbruik van 4.000 kilowattuur per huishouden. Toch is dit maar 20% van het totaal verbruik van Fuji. Als de procedures voorspoedig verlopen, kan eind 2011 gestart worden met de bouw van de turbines. Merk en type turbine worden bepaald nadat alle vergunningen geregeld zijn. Voor wat betreft de hoeveelheid geluid van een windturbine vertelt de heer Jaap Bosch dat dit wettelijk bepaald wordt op een maximum van 43 decibel. Als referentie meet hij het geluid van de 'stille' zaal waarin we momenteel zitten. Dit levert 35 decibel op. Geroezemoes in de zaal doet het aantal decibels stijgen naar 70. Op de informatiemarkt kan hierover meer informatie ingewonnen worden.

Informatiemarkt

De heer Remmer Slagter licht toe welke stands op de informatiemarkt te bezoeken zijn:

- Gemeente Tilburg: nieuwe *beheerbestemmingsplan Bedrijventerrein Vossenber*
- Senter Novem: *Windenergie en het Nederlands beleid*
- Fuji: *Waarom wil Fuji windturbines?*
- Evelop: *Visuele aspecten*
- Evelop: *Natuurwaarden*
- Evelop: *Geluid*
- Ecofys: *Veiligheid*

De stands worden bemand door medewerkers van het genoemde bedrijf en van de gemeente Tilburg.

Van deze bijeenkomst en van de bevindingen op de informatiemarkt wordt een verslag gemaakt. De heer Slagter verzoekt degenen, die hiervoor belangstelling hebben hun naam en adresgegevens op de intekenlijst te noteren. Het verslag zal hen toegezonden worden.

De heer Slagter dankt Fuji nogmaals voor de gastvrijheid en de aanwezigheid voor de aandacht, en nodigt tot slot allen uit de informatiemarkt te bezoeken.

Informatiemarkt

Hieronder volgt aanvullende informatie, gehoord bij de informatiestands.

Ecofys

Ecofys is een onafhankelijk adviesbureau dat voor Evelop de diverse gevolgen van het plaatsen van windturbines geïnventariseerd heeft. Een voorbeeld hiervan is een schaduwplot waarop aangegeven wordt hoeveel schaduw een bepaalde positie, opgeteld door het jaar, heeft. Hiervoor zijn wettelijke richtlijnen aangegeven. Als een woning binnen de gestelde contour zou vallen, zou deze vanwege de windturbines meer schaduw krijgen per jaar dan in richtlijnen wordt geadviseerd. In zo'n geval kan op de woning een automatische stilstandvoorziening geplaatst worden die reageert op de zonnestand en indien nodig de windturbine tijdelijk stil kan zetten. Vaak gaat het slechts over 10-15 minuten stilstand per dag om binnen de wettelijke grenzen te blijven. Gesteld kan worden dat schaduw bijna nooit een beperkende factor is omdat vrijwel altijd de mogelijkheid voor een stilstandvoorziening bestaat.

Visualisatie

Vanuit vier punten zijn visualisaties gemaakt die op foto's te zien zijn. Vanuit drie punten zijn de windturbines niet opvallend of zelfs nauwelijks zichtbaar. De visualisatiepunten liggen op heuveltjes zodat de conclusie getrokken kan worden dat op maaiveldniveau de turbines niet zichtbaar zijn.

De visualisatie vanuit Lobelia geeft echter een ander beeld, vanuit het kale weiland zijn de windturbines duidelijk zichtbaar. Vanuit deze plek zie je – kijkend in de richting van Tilburg – echter al veel meer industrie: gebouwen, hoogspanningsmasten en dergelijke.

Geluid

Ter bescherming van de inwoners van Nederland is wettelijk vastgesteld dat geluid van de windturbines op de gevel van de woning niet meer mag bedragen dan 44 decibel. Dit geldt ook voor de woning die het dichtst bij de turbines staat en voor het geluid dat door alle turbines samen wordt geproduceerd. Op een plattegrond zijn de contouren van de aantallen decibels getekend. De contour van 40 dB ligt juist buiten de woonwijk. De contour van 44 ligt volledig op het industrieterrein. Bij de berekeningen is rekening gehouden met gemiddelde windsnelheden.

Stichting Duurzaam Tilburg

Een vertegenwoordiger van Stichting Duurzaam Tilburg heeft het idee om de burgerparticipatie verder te trekken dan alleen geïnformeerd te zijn en inspraak te hebben. Zij pleit ervoor om deel te zijn van het project door bijvoorbeeld haar eigen woonwijk, de Kruidenbuurt, van windenergie te voorzien. Ze zou het model van Windvogel willen volgen, waarbij een vereniging mede-eigenaar wordt van een windturbine. Dit heeft tot gevolg dat geen btw betaald hoeft te worden, wat een directe besparing is op de energierekening. Zij ziet dit als een goede manier van armoedebestrijding. Zelfvoorziening op andere gebieden (bijvoorbeeld moestuinen en kruidentuinen) vindt al plaats in de Kruidenbuurt. Decentralisatie, een windmolen dicht in de buurt bevordert het gevoel dat het 'ook van jou' is. Tevens pleit zij voor de inzet van zonnepanelen en de waterkrachtcentrale voor productie van duurzame energie. Stichting duurzaam Tilburg is op zoek naar ondersteuning om hun ideeën zo goed mogelijk uit te werken en te realiseren. Dit kan een voorbeeldproject zijn voor de rest van Tilburg. Er is geen andere optie dan overgaan op duurzame energie. Stichting duurzaam Tilburg streeft naar betrokkenheid van alle bewoners om de saamhorigheid te vergroten.

Andere aanwezigen spraken ook over de mogelijkheden om na een eenmalige investering in duurzame energie uiteindelijk in eigen stroombehoefte te kunnen voorzien.

Natuurwaarden

Windturbines mogen niet in de trekroutes van vogels gezet worden. Om dit te voorkomen is al veel ecologisch onderzoek gedaan. Ook met de migratieroutes van vleermuizen wordt er rekening gehouden. Sommige specialisten zeggen dat er onnodige slachtoffers zijn, niet omdat ze tegen de rotorbladen aanvliegen maar omdat de drukverschillen in de omgeving van de rotorbladen inwendige bloedingen veroorzaakt. Men vindt regelmatig dode vleermuizen aan de voet van de windturbine waar uiterlijk niets mis mee is.

Bij dit project is ook veel literatuuronderzoek gedaan om de keuze van de locatie te onderbouwen. De impact op de leefgebieden van vogels en vleermuizen blijkt hieruit zeer beperkt te zijn.

Veiligheid

Op het terrein van Fuji is sprake van een bepaalde hoeveelheid gevaarlijke stoffen. Hiervoor is berekend welke risico's ermee verbonden zijn. Nu worden windturbines toegevoegd. De kans dat er iets met de windturbines gebeurt, is heel klein maar niet nul. Op het terrein met gevaarlijke stoffen is dus een externe factor toegevoegd waardoor het risico voor de omwonenden groter is. Deze aspecten zijn in kaart gebracht. Het verschil tussen de contouren van het risicogebied zonder en mét windmolens is zeer klein. In dit project wordt na plaatsing van de windmolens nog steeds aan de wettelijke norm voldaan.

De windturbines hebben een bliksemafleidende functie. Recent is een blad van een oude tweewieker afgebroken en op de snelweg beland. Dat is bij de nieuwe generatie uitgesloten.

In de punt van de wijk zitten elektroden die ingeslagen bliksem geleiden en via de windturbine afvoeren. Deze bliksemafleidende functie is een toegevoegde positieve waarde.

Een lid van Natuurmonumenten zegt van de visualisatie vanuit Huis ter Heide erg geschrokken te zijn. De visualisatie is genomen vanuit de meest open plek. Hij stelt voor om nóg een visualisatie te maken vanuit een uitkijktoren. Die geeft waarschijnlijk een positiever beeld met minder zicht op de turbines. Er is veel geld uitgegeven voor het afschermen van het bedrijventerrein ten opzichte van Lobelia.

Bij de informatiestand van de gemeente inzake het nieuwe beheerbestemmingsplan zijn de volgende vragen genoteerd:

1. Een van de aanwezigen stelt voor om op het braakliggend terrein tegenover het Sony complex (bij de bushalte) windturbines te plaatsen.
2. Gevraagd wordt waarom geen gebruik wordt gemaakt van andere manieren van energieopwekking, bijvoorbeeld zonne-energie. Het terrein van Fuji is groot genoeg om zonnepanelen te plaatsen. Is in het plan een afweging tussen de verschillende vormen van alternatieve energie opgenomen?
3. Een bewoner benadrukt dat de informatie over geluidsoverlast terdege onderbouwd dient te zijn. Hij vraagt zich af of de informatie helemaal klopt, zeker bij forse wind en hoge windsnelheden.
4. Gevraagd wordt om een regeling voor het aanlichten van reclameobjecten bij bedrijven dicht bij het natuurgebied. In het noordwest tangent wordt wel 'gedimd' verlicht vanwege de relatie met het natuurgebied. Waarom niet bij bedrijven? Hij pleit voor een regeling om bedrijven alleen gedimd licht te laten gebruiken.

Beantwoording vragen:

1. Er ligt een gemeentelijke opgave om de plaatsing van windturbines te bezien voor een groter gebied dan alleen het bedrijventerrein Vossenbergh. In dat kader zal ook worden gekeken naar de genoemde locatie tegen over het Sonycomplex.
2. Windenergie heeft ten opzichte van zonnestroom twee zwaarwegende voordelen: ten eerste is het veel goedkoper (in Nederland geregeld op 9,4 cent per kWh, tegen 45,9 cent voor zonnestroom) en ten tweede kan er veel meer stroom worden opgewekt met windenergie dan met zon, waardoor Fujifilm veel meer duurzame energie kan afnemen. Overigens is die afweging aan Fujifilm om te maken en niet aan de Gemeente of Evelop.
3. Het onderzoek naar geluid is wel degelijk zorgvuldig uitgevoerd. Er zijn wettelijke richtlijnen die rekening houden met verschillende windsnelheden en er zijn gegevens bekend van windturbines over het geluid dat ze produceren bij iedere windsnelheid. Bij geen enkele windsnelheid mag de wettelijke norm worden overtreden. Op de kaart met geluidcirkels stond de meest kritische windsnelheid gegeven (8m/s). Uiteraard is Evelop bereid om de mensen die het dichtst bij het windpark wonen een keer mee te nemen naar een windpark en ter plekke te laten horen hoe het klinkt.
- 4 Een regeling voor het aanlichten van reclameobjecten bij bedrijven dan wel de verlichting van een bedrijfsterrin in zijn algemeenheid kan niet worden opgenomen in een bestemmingsplan. Er zal via overleg met de betreffende bedrijven of de overkoepelende bedrijfsorganisatie van het bedrijventerrein Vossenbergh getracht moeten worden om tot een dergelijke regeling te komen. Voor Natuurmonumenten staat de weg open om hierover zelf contact te leggen met die bedrijfsorganisatie.

Tilburg, 18 juni 2009
Spronk Management Support GH